

Datum
2021-03-22
Adress
August Palms Plats 1
Diarienummer
STK-2021-68

Yttrande

Till
Justitiedepartementet

Remiss från Justitiedepartementet - Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2) Ju2021/00115

Sammanfattning

Kommunstyrelsen ser att i de fall föreslagna krav leder till ökad kunskap i svenska och om samhället i stort kan det få positiva effekter för både individerna och för kommunen, men strukturer som möjliggör kunskapsinhämtning och kompenserande insatser för dem med sämre förutsättningar behövs. Jämlikhetsperspektivet behöver dock utifrån flera aspekter ytterligare beaktas. Kommunstyrelsen ser risker med att föreslagna krav, samt den kostnad som föreslås för provet, drabbar redan utsatta grupper i samhället och därmed inte ger en jämlik möjlighet till medborgarskap. Föreslagna stödjande åtgärder riktade till kvinnor behöver specificeras utifrån innehåll och ansvar, planeras för och ges resurser för att kvinnor ska ges samma förutsättningar som män att beviljas medborgarskap. Det behöver säkerställas att barn och föräldrar inte skiljs åt och att familjer inte splittras genom olika uppehållsrättslig status. Vid ökade kostnader för kommunerna krävs full kostnadstäckning. Kommunstyrelsen vill särskilt framhålla behovet av en fördjupad bedömning och beräkning av kostnadsförändringarna samt en finansieringsmodell gällande förväntat ökat utbildningsbehov i svenska för invandrare (sfi) och samhällsorienterande kurser. Det är också viktigt att ökade kostnader för medborgarskap inte ger ökade kostnader inom kommunens försörjningsstöd eller att sådana kostnader fullt ut kompenseras av staten.

Yttrande

Utredningens förslag berör kommunens verksamheter direkt i de förslag som kan leda till ökad efterfrågan på sfi och andra utbildningar inom vuxenutbildningen, men även indirekt då kommunens verksamheter kan komma i kontakt med personer som berörs av nya regler med språk- och samhällskunskapskrav för medborgarskap. Likt i Malmö stads yttrande gällande krav för permanenta uppehållstillstånd (SOU 2020:54), ser kommunstyrelsen att i de fall föreslagna krav leder till ökad kunskap i svenska och om samhället i stort kan det få positiva effekter för både individerna och för kommunen. Det krävs dock strukturer som möjlig-

gör kunskapsinhämtningen och därtill kompenserande stöd och insatser för dem med sämre förutsättningar. Innebär detta ökade kostnader för kommunerna krävs full kostnadstäckning.

Inom utredningen görs bedömningen att förslagen kan bidra till att den som har en hög motivation att bli svensk medborgare får större framgång på arbetsmarknaden. Samtidigt lyfts att högre krav på språkkunskaper kan leda till exkludering och diskriminering, i synnerhet av kvinnor, äldre och grupper med låg eller ingen utbildningsbakgrund, vilket riskerar att leda till segregation i stället för till integration. Kommunstyrelsen delar denna bedömning och ser risker med att dessa krav samt den kostnad som föreslås för provet drabbar redan utsatta grupper i samhället och därmed inte ger en jämlik möjlighet till medborgarskap. Jämlikhetsperspektivet behöver ytterligare beaktas.

Därutöver, likt vad som lyfts inom ramen för utredningen, ser kommunstyrelsen en risk att föreslagna krav på medborgarskap kan få konsekvenser utifrån ett jämställdhetsperspektiv, med nackdel för kvinnor. Det är av yttersta vikt att de stöttande åtgärder riktade till kvinnor, som utredningen tar upp, specificeras utifrån innehåll och ansvar, planeras för och resurs-sätts för att kvinnor ska ges samma förutsättningar som män att beviljas medborgarskap.

Förslagen inom utredningen kan medföra att olika familjemedlemmar har olika uppehållsrättslig status, det är utifrån detta perspektiv särskilt viktigt att säkerställa att barn och föräldrar inte skiljs åt och att familjer inte splittras genom olika uppehållsrättslig status.

Kommunstyrelsen har därutöver följande, mer specifika synpunkter, och kommentarer på kommitténs förslag:

Medborgarskapsprovet

För att ge individer en sammanhängande process och skapa en röd tråd i systemet för mottagande personer som migrerat från utlandet till Sverige är det viktigt att innehållet i den bok som ska kopplas till provet och provet i sig hänger samman med andra insatser. Särskilt den information som ges inom ramen för: (1) Migrationsverkets uppdrag av obligatorisk samhällskunskap för asylsökande, (2) kommunernas samhällsorientering till nyanlända och (3) eventuella kunskapskrav för att få permanent uppehållstillstånd enligt förslag i SOU 2020:54.

Att provet beläggs med en avgift kan medföra ojämlika möjligheter att förvärva medborgarskap. Avgifterna som föreslås kan för den enskilde innebära en betydande kostnad, särskilt för den med låg inkomst, den som står långt från den svenska arbetsmarknaden och för den som behöver göra provet, eller delar av provet, flera gånger. Ett perspektiv som även lyfts inom utredningen. Kommunstyrelsen efterfrågar därför en fördjupad analys av vad detta innebär för jämlikheten att beviljas medborgarskap och om föreslagna avgifter är rimliga utifrån detta perspektiv. Det är dock positivt att statslösa, flyktingar och personer med resedokument från svensk myndighet undantas från denna avgift.

Det är viktigt att ökade kostnader för medborgarskap inte ger ökade kostnader inom kommunens försörjningsstöd eller att sådana kostnader fullt ut kompenseras av staten. Även om det inte finns prejudicerande domar som gett enskild individ rätt till försörjningsstöd för av-

gift i samband med ansökan eller anmälan om medborgarskap omnämns kostnader för medborgarskap i Socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd¹. I avsnittet om *Avgifter för kommunal service, ansöknings- och förmedlingsavgifter* nämns att inte kunna nyttja sina medborgerliga rättigheter kan vara skäl att bevilja bistånd till avgift för exempelvis medborgarskapsprövning. Det finns behov av tydliggörande; är medborgarskap att beakta som skälig levnadsnivå för personer som bor och vistas i landet permanent och ska en provavgift för att kunna uppnå krav för medborgarskap kunna beviljas inom ramen för försörjningsstödet.

8. Andra sätt att visa kunskaper i svenska och samhällskunskap än genom medborgarskapsprov

Kommunernas kostnader för att anordna svenska för invandrare bedöms öka med utredningens förslag då antalet deltagare i kommunal vuxenutbildning i sfi kan komma att öka. Malmö stad har tidigare, i yttrande till *En långsiktig hållbar migrationspolitik (SOU 2020:54)*, efterfrågat en komplettering med en bedömning och beräkning av kostnadsförändringarna samt en finansieringsmodell. Detta gäller även för denna remiss då den kostnadsuppskattning som görs inom ramen för utredningen enbart gäller sfi och inte är tillräcklig.

Kommunstyrelsen tycker det är positivt att utredningen landat i att ansvaret för medborgarskapsprovet lagts på statliga aktörer, istället för exempelvis kommuner, utifrån ett jämlikhetsperspektiv och förbättrad styrning. Det finns dock en risk att det ökade intresset för sfi och samhällsorienterade kurser i kommunens regi har underskattats inom ramen för utredningen, särskilt med tanke på att medborgarskapsprovet är förlagt med en avgift och att någon sådan avgift inte tas ut inom den kommunala vuxenutbildningen. Det är viktigt att kommunerna får full kostnadstäckning för eventuella ökade utgifter. Förslagen kan också innebära att enskilda lärare får en orimlig roll i avgörandet av personers möjligheter till medborgarskap, vilket behöver beaktas.

Kommunstyrelsen vill framhålla behovet av en fördjupad bedömning och beräkning av kostnadsförändringarna samt en finansieringsmodell gällande förväntat ökat utbildningsbehov i svenska för invandrare (sfi) och samhällsorienterade kurser.

9. Dispens från kravet på kunskaper i svenska och samhällskunskap

Kommunstyrelsen bedömer det som positivt att det i utredningens förslag finns möjlighet till dispens från kraven för medborgarskap utifrån bland annat funktionsnedsättning, men begreppet ”andra personliga förhållanden” lämnar utrymme för tydliggöranden.

Ordförande

.....
[Förnamn Efternamn]
.....

[Fyll i titel]

.....
[Förnamn Efternamn]
.....

---

¹ Socialstyrelsen 2013, *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten*

[Här anger du om det finns reservationer/särskilda yttranden]